

# PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 59 · MATURA USTNA 2027–2028

ZDĄŻYĆ PRZED PANEM BOGIEM · KONTEKST: ANTYGONA

## GODNOŚĆ BEZ BRONI

Pytanie jawne 59: „Czy możliwe jest zachowanie godności w skrajnych sytuacjach? Omów zagadnienie na podstawie Zdążyć przed Panem Bogiem Hanny Krall. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”.  
Proponowany kontekst: Antygona Sofoklesa.

### TEZA W JEDNYM ZDANIU

Godność może wyrażać się w obronie własnej decyzji, w trosce o drugiego człowieka i w sposobie, w jaki mówimy o ofiarach.

### GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

#### NA POCZĄTEK

Reportaż Hanny Krall pokazuje, że godność można zachować na różne sposoby, a godność ofiar nie zależy od tego, czy miały broń.

#### NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Edelman i Antygona uczą wierności wartościom, ale Krall przypomina, by o ofiarach Zagłady mówić bez rankingów odwagi.

### SCHEMAT ODPOWIEDZI

Teza, opór powstańców, a potem koniecznie — dlaczego Edelman odmawia oceniania ludzi według sposobu śmierci. Praca na rzecz życia i funkcja pamięci. Antygona jako wierność wartościom mimo zagrożenia. Wniosek: godność można zachować na wiele sposobów, ale godność ofiary nie znika, gdy przemoc odbiera jej wybór.

**Chcesz mieć to pytanie z głowy?** W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: [niekazmuliczyc.pl/psst/](https://niekazmuliczyc.pl/psst/)

# SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

## 1. Postaw tezę — Jak można rozumieć godność, nie ograniczając jej do walki z bronią?

**KIERUNEK ODPOWIEDZI** Godność może przejawiać się w oporze, trosce o drugiego człowieka i wierności wartościom. Nie jest nagrodą za określony sposób walki ani za przeżycie. Przemoc sprawców nie odbiera ofiarom wartości.

## 2. Powstanie i ofiary deportacji — Co daje powstańcom decyzja o walce? Dlaczego Edelman odrzuca ranking sposobów umierania?

**KIERUNEK ODPOWIEDZI** Bojowcy zachowują ograniczoną sprawczość i stawiają opór likwidacji getta. Edelman nie uważa jednak, że ludzie deportowani do Treblinki byli mniej godni czy mniej bohaterzy. Nie mieli takich samych możliwości wyboru; winę za ich los ponoszą niemieccy sprawcy.

## 3. Ratowanie i pamięć — Co łączy doświadczenie getta z powojenną pracą Edelmana jako lekarza? Jak Krall przedstawia jego opowieść?

**KIERUNEK ODPOWIEDZI** W obu częściach reportażu ważne jest konkretne ludzkie życie, choć sytuacje nie są tożsame. Krall zachowuje niepomnikowy, szczerzy głos Edelmana, który pamięta także o ludziach niewidocznych w heroicznej legendzie.

## 4. Kontekst — Jak Antygona broni godności brata i własnych przekonań?

**KIERUNEK ODPOWIEDZI** Antygona grzebie brata mimo zakazu Kreona, ryzykując życie z wierności uznanemu obowiązкови. Można porównać decyzję pod presją władzy, pamiętając, że antyczna tragedia i historyczna Zagłada nie są równoważnymi sytuacjami.

## 5. Pytanie komisji — Czy samobójstwo Czerniakowa było aktem godności?

**KIERUNEK ODPOWIEDZI** Edelman ma żal, że zrobił ze swojej śmierci sprawę prywatną, zamiast ostrzec ludzi. To pytanie bez łatwej odpowiedzi.

## 6. Pytanie komisji — Dlaczego Edelman mówi o getcie bez patosu?

**KIERUNEK ODPOWIEDZI** Bo nie chce zrobić z ofiar pomników. Chce pokazać prawdziwych ludzi i ich wybory.